

Dôvodová správa

A. Všeobecná časť

Poslanec Národnej rady Slovenskej republiky Tomáš Valášek predkladá na rokovanie Národnej rady Slovenskej republiky návrh na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 58/2014 Z. z. o výbušninách, výbušných predmetoch a munícii v znení neskorších predpisov a zákon č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov.

Navrhuje sa obmedzenie predaja a používania niektorých pyrotechnických výrobkov kategórie F2 a F3, a to petárd, zábleskových petárd, batérií petárd, batérií petárd s externou oporou, batérií zábleskových petárd, batérií zábleskových petárd s externou oporou, výmetníc, mín, rímskych sviec, rakiet obsahujúcich pyrotechnickú jednotku, **ktorej hlavným efektom je hluk a kombinácie obsahujúce ako prvok petardy alebo zábleskové petardy.**

Zákaz používania a predaja zábavnej pyrotechniky, ktorej hlavným efektom je hluk, podporila na zasadnutiach Pracovnej skupiny pre oblasť veterinárnej starostlivosti a ochrany zvierat Predsedu Výboru NR SR pre pôdohospodárstvo a životné prostredie **aj Slovenská asociácia pyrotechnických firiem**, ktorá združuje výrobcov a predajcov pyrotechnických výrobkov na Slovensku. Návrh asociácia podporila s odôvodnením, že *“pyrotechnické výrobky uvedené v navrhovanom znení sú práve tie, ktoré najviac negatívne vplyvajú na ľudí, zvieratá a psychicky chorých pacientov. Prijatím tohto nariadenia zároveň príde k výraznému zníženiu úrazovosti, nakoľko prevažná väčšina úrazov bola spôsobovaná práve touto kategóriou pyrotechnických výrobkov s primárnym efektom hluku. Zároveň sa výrazne zníži poškodzovanie súkromného a verejného majetku. Práve s týmito druhmi pyrotechnických výrobkov bola najviac páchaná trestná činnosť na území Slovenskej republiky.”*

Podpora Slovenskej asociácie pyrotechnických firiem preukazuje záujem samotných výrobcov a predajcov zábavnej pyrotechniky na znížení jej negatívnych dopadov tak na ľudské zdravie, životné prostredie ako aj na ochranu zvierat.

Návrh na zasadnutiach pracovnej skupiny podporili svojimi vyjadreniami aj Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, Mestská polícia Hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy, Záchraná stanica pre zranené živočíchy Zázrivá, Únia miest a obcí Slovenska. V prospech zákazu sa pozitívne vyjadrila aj prezidentka Slovenskej komory psychologov.

Písomným stanoviskom návrh podporila aj Univerzita veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach.

S oslavami príchodu Nového roka, každoročne počúť zvuky zábavnej pyrotechniky aj týždeň pred a týždeň po oslavách. A to nie len vo veľkých mestách, ale aj v obciach, v blízkosti obydli, lesov, voľnej prírody a žiaľ aj v chránených územiach Slovenska. **Používanie pyrotechnických výrobkov má extrémne negatívny dopad nielen na zvieratá (spoločenské, hospodárske alebo divo-žijúce), ale aj na životné prostredie, poškodzuje zdravie a ohrozuje život ľudí, a poškodzuje ich majetok.**

Zábavná pyrotechnika je produktom, ktorý:

a) poškodzuje zdravie a ohrozuje život ľudí, najmä starších ľudí, detí, citlivých ľudí, mentálne znevýhodnených ľudí a autistov, ktorým spôsobuje stres a s ním spojené ťažké

duševné stavy, následne nepredvídateľné konanie, ktoré môže mať za následok poškodenie zdravia, až smrť,

b) poškodzuje zdravie a ohrozuje život zvierat všetkých druhov, ktorým spôsobuje enormný stres, v dôsledku ktorého sa zviera môže vážne zraniť, až uhynúť,

c) poškodzuje prírodu a narúša jej biodiverzitu,

d) poškodzuje majetok (požiare, poškodené autá, budovy, pozemky, atď.).

Neopatrné používanie zábavnej pyrotechniky môže spôsobiť nielen ľuďom, ale aj zvieratám, tiež voľne žijúcim, ujmu na zdraví až smrť, resp. úhyn zvierat. Nadmerný hluk spôsobený výbuchmi sa vplyvom stresu podieľa na vzniku niektorých porúch a ochorení ako zvýšený krvný tlak a ďalšie psychosomatické ochorenia (Šístková a Peterka, 2009). Škodlivé častice ako jemný prach, ktoré sa uvoľňujú pri výbuchu sú pri vdýchnutí toxické. Ohňostroj nepredstavuje nebezpečenstvo len pre zvieratá, ktoré žijú alebo sa pohybujú v exponovanej oblasti, ale vzduchom sa toxický prach šíri aj na vzdialenejšie miesta. Zvieratá sú počas osláv víťania Nového roka, osláv narodenín, firemných osláv a pod. v permanentnom strese, trpia úzkosťou, neraz dochádza k úhynom zvierat zo šoku. Existuje riziko olízania alebo požratia zvyškov po použitej pyrotechnike, ktoré obsahujú toxické zložky, napríklad rôzne kovy, ktoré môžu spôsobiť zvieratám otravu. Zvieratá, ktoré sa ocitnú v blízkosti vybuchujúcej pyrotechniky sú vystavené riziku popálenín, poškodenia očí a sluchu.

Zábavná pyrotechnika sa kvôli svetelným efektom používa počas tmy, čím sa znásobuje vizuálny efekt, na ktorý nie sú zvieratá pripravené a zvyknuté. Hluk z výbuchov môže u vtáctva spôsobiť tachykardiu a dokonca až smrť. Kvôli výraznému stresu, ktorý im pyrotechnika spôsobuje, opustia dočasne alebo natrvalo miesta, kde hniezdia. Mnoho vtákov, ktoré v panike odletia zo svojich hniezd sa už nedokážu do nich vrátiť a ich mláďatá ostanú opustené (Bleich et al., 1994). Dezorientácia a stres môže tiež spôsobiť nalietavanie do budov, vrážanie do protihlukových stien, zranenia a smrť. Strach existuje u všetkých druhov zvierat, jeho úlohou je obrana a únik pred nebezpečenstvom. Najčastejším prejavom je preto únik, odbiehanie, schovávanie sa, hryzenie predmetov, môže stuhnúť od strachu, môže vykazovať prvky stereotypného správania.

Vo všeobecnosti patria medzi najcitlivejšie zvieratá voči pyrotechnike psy a kone. Podľa dostupných štúdií trpí až 45% psov fobiou z ohňostrojov (Dale et al., 2010) a takmer 80% koní úzkosťou spôsobenou výbuchmi, ktoré u tretiny z nich spôsobia zranenia v dôsledku paniky a pokusu o útek, kedy sa napríklad snažia preskočiť plot (Gronqvist et al., 2016). Pre zvieratá je prirodzené, že sa obávajú hlasných zvukov, pretože ich sluch je oveľa citlivejší ako sluch ľudí (Brouček, 2014). Pes je schopný vnímať zvuky v rozsahu 15 Hz až 60 kHz, v porovnaní s človekom, ktorý vníma rozsah iba od 20 Hz do 20 kHz; kone majú frekvenčné rozpätie zvukových podnetov od 14 Hz do 35 kHz a veľmi citlivo reagujú na zvukové efekty. Vedia si však zvyknúť na hluk a známe zvuky, na ktoré už neskôr nereagujú. Mačky registrujú zvuky od 48 Hz až do 85 kHz a sú schopné veľmi presne lokalizovať zdroj zvuku.

Dôsledky, ktoré použitie pyrotechniky spôsobuje na zvieratách možno s určitou klasifikovať ako týranie zvierat. V zmysle ustanovení zákona č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti sa zakazuje týranie zvierat a *“použitím podnetu, predmetu alebo pomôcky, ktoré vyvolávajú bolesť, spôsobujú klinicky zjavné poranenie alebo klinicky preukázateľné negatívne zmeny v činnosti nervovej sústavy alebo iných orgánových sústav zvieratá”* (§ 22 ods. 2 písm. j).

Obce a mestá na Slovensku majú síce právomoc zakázať či obmedziť na svojom území alebo jej časti používanie pyrotechnických výrobkov, avšak nakoľko uvedenú právomoc nevyužívajú, alebo len zriedka, je jedinou cestou, ako zabrániť škodám a týraniam zvierat úplný zákaz predaja a používania zábavnej pyrotechniky, ktorej hlavným efektom je hluk.

B. Osobitná časť

K Čl. I

K bodu 1 [§ 40 ods. 1]

Ustanovením sa rozširuje okruh pyrotechnických výrobkov o kategórie F2 a F3, ktorých hlavným efektom je hluk, ktoré možno nadobúdať iba na základe povolenia na odber výbušnín a výbušných predmetov.

K bodu 2 [§ 52]

Novelizáčnym bodom sa ustanovuje obmedzenie predaja vybraných druhov pyrotechnických výrobkov v obchodnej sieti, ktorých hlavným efektom je hluk, resp. ich predaj spotrebiteľovi sa celoročne zakazuje. Ďalej sa ustanovuje zákaz predaja pyrotechnických výrobkov v samoobslužných predajniach, okrem vybranej kategórie F1, ktorá predstavuje veľmi nízke nebezpečenstvo a má zanedbateľnú hladinu hluku.

Pôvodné znenie zákona síce upravovalo zákaz predaja pyrotechnických výrobkov samoobslužným predajom, avšak toto ustanovenie nedostatočne zabezpečovalo zákaz predaja v samoobslužných predajniach, čo znamená, že tieto výrobky sa predávali aj v samoobslužných obchodných reťazcoch spolu s potravinami, drogériou a iným spotrebným tovarom. Takýto predaj v predajniach neprispôsobených na predaj špecifického druhu tovaru, akými sú pyrotechnické výrobky, mohol predstavovať nebezpečenstvo pre život a zdravie ľudí, najmä v prípadoch vzniku požiaru v predajni.

K bodom 3 a 4 [§ 53 a § 53a]

Novelizáčnym bodom sa zavádza celoročný zákaz používania pyrotechnických výrobkov, kategórie F2 a F3, ktorých hlavným efektom je hluk.

Ďalej sa z dôvodu ochrany zraniteľných skupín osôb a ochrany životného prostredia zavádza obmedzenie používania ostatných povolených druhov zábavnej pyrotechniky počas obdobia príchodu Nového roka, iba na obcou priestorovo vymedzených miestach. Ustanovenie dáva priestor obci na výber spôsob, akým tieto miesta vymedzí. Obec môže miesta vymedziť jednak tak, že vo všeobecne záväznom nariadení presne určí miesto (na mape, ktorá bude prílohou všeobecne záväzného nariadenia), kde tieto pyrotechnické výrobky možno použiť. Tento spôsob určenia miesta môžu preferovať obce, ktoré majú silný záujem na ochrane ľudí a životného prostredia, pretože budú schopné mať priamy dohľad nad osobami, ktoré tieto výrobky použijú a zároveň budú môcť dohliadnuť na odstránenie odpadu, ktorý po použití pyrotechnických výrobkov vznikne. Ustanovenie dáva priestor na prípadne vyvodenie zodpovednosti voči osobám, ktoré použijú pyrotechnické výrobky na inom mieste v rozpore so všeobecne záväzným nariadením.

Alternatívne, ustanovenie umožňuje obciam, ktoré preferujú voľnejšiu úpravu obmedzenia používania pyrotechnických výrobkov tak, že obce vo všeobecne záväznom

nariadení určia iba miesta, v okolí ktorých je použitie zakázané. Na toto bude postačovať, aby obce prevzali do všeobecne záväzného nariadenia vymedzenie miest podľa § 53a ods. 3 novelizovaného znenia zákona.

Novelizáčny bod touto úpravou zároveň ustanovuje, že ak obce všeobecne záväzné nariadenie neprijmú, používanie pyrotechnických výrobkov na ich území je úplne zakázané.

K bodu 5 [§ 54]

Novelizáčny bod rozširuje úpravu povoľovania ohňostrojných prác o niekoľko nových náležitostí žiadosti o povolenie, sledujúc ochranu zraniteľných skupín osôb a ochranu životného prostredia.

Ustanovujú sa povinnosti správneho orgánu v konaní o povolení ohňostrojných prác a obci, na ktorej území majú byť práce vykonávané, informovať verejnosť o prebiehajúcom konaní.

Zároveň sa rozširuje okruh účastníkov konania o povolení ohňostrojných prác o dotknutú verejnosť. Dotknutou verejnosťou sa rozumejú subjekty vymenované v novelizovanom § 54 ods. 7, pričom hlavným kritériom pre naplnenie pojmu dotknutá verejnosť na účely tohto zákona je činnosť tam uvedených subjektov, ktorá musí spočívať v ochrane života alebo zdravia osôb alebo ochrane životného prostredia, vrátane ochrany zvierat.

Dotknutá verejnosť má sledovať naplnenie účelu navrhovanej úpravy, ktorým je ochrana života a zdravia osôb s dôrazom na ochranu zraniteľných skupín osôb, ochrana životného prostredia vrátane ochrany zvierat a ochrana majetku. Dotknutá verejnosť, ktorá vystupuje v postavení účastníka konania môže využívať svoje procesné práva v rozsahu v akom sú jej priznané týmto zákonom alebo všeobecným predpisom o správnom konaní.

K bodom 6 a 7 [§ 78 ods. 1 písm. p) a § 80 ods. 1]

Znenie správneho deliktu sa upravuje v súlade s navrhovaným znením § 40. V prípade priestupkov sa ruší skutková podstata priestupku, ktorý spočíval v používaní pyrotechnických výrobkov v rozpore so zákonom. Táto skutková podstata v novelizovanom znení bude upravená ako priestupok v zákone Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov. Cieľom bolo zjednodušiť proces objasňovania a prejednávania priestupkov a nezaťažovať touto agendou obvodné banské úrady, ktoré na to nie sú vhodné materiálne ani personálne zabezpečené.

K bodu 8 [§ 86]

Ustanovuje sa, že na konanie obce o povolení použitia pyrotechnických výrobkov, sa nevzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní.

K Čl. II

K bodu 1 [§ 47 ods. 1 písm. ch)]

Novelizáčnym bodom sa rozširuje skutková podstata priestupku nielen na používanie, ale aj na nadobúdanie pyrotechnických výrobkov v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi alebo návodom na ich používanie.

K bodom 2 a 3 [§ 47 ods. 2 a 3]

Ustanovuje sa, že za spáchaný priestupok použitia alebo nadobudnutia pyrotechnických výrobkov v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi alebo návodom na ich používanie môže správny orgán uložiť fyzickej osobe pokutu vo výške od 1000 do 3000 eur a v blokovom konaní alebo v rozkaznom konaní pokutu vo výške od 300 do 800 eur.

K Čl. III

Ustanovuje sa prechodné obdobie jedného roka. Odkladá sa účinnosť uvedených ustanovení, ktoré začnú platiť až od roku 2024, a to najmä z dôvodu možnosti predajcov a osôb, ktoré používajú zábavnú pyrotechniku pripraviť sa na prijaté zmeny.